

Цилан тубэркулез ваштарэш шагалда!

СОЛАШТЫ БІЛЫМАШ.

КОЖВАЖВУЙ МАРЫ-ВЛАН БІЛЫМАШТЫ.

Мамнан Кожважвуй мары-влан сыйнаштым эчэ пачын ак анчалат—пйцкэмбшток бйлат, сотыш видышты-влан паштэк кэш ак цацэп.

Малын ак кээп?—Пашазы халыкын тымдымашым палэн шотэлйт.

Со йымб дон мужанлан ынанаат, пйцкэмбшкытла веле анчат. Төвө бндэ 5-и шон—школы охыр шынца. „Брвээй-влан тымэньтэк кодйт—школынам йажышаш“ ак манэп. Погынымашкы мийтат поплан пуаш та цэркы чйалтэш моло веле шанэн шынцайт. Брвээй-рэк-вланштат нымат ак цацэп—шон-влан паштэк кээт.

„Газетым сирьитышаш“ манатат, „окса укэ“ манйт, ивараш—вйзбтын—кудытын бнне сирьитышаш“ манатат, „лйдаш вэрэмэ укэ“ манйт. Цэркышкы кашташ оксажат, вэрэмэжйт улбй.

Мары тэн-влан! Тэгэнь шулдэкан кэрэл мары газетым кыце вара ада сирьитыш?! Бндэ аккэл-влан мондаш жэп шон бйнежэ. Йымбн райын пйраш бндэ мондаш кэлэш,—мүлэндэ вйланок райым бштэш тынгалаш кэлэш.

Краснов Л. Й.

ТУШЫНЬ БИШТА.

(Кого йыны р-н)

Кого йыны район сола совет вуйлалышы Харитонов Пётыр Пёртнйрейштй кооперативым вуйлалта. Тидй пйтари полочайым годшонок мануфактурым йурны марйавлалэн да кышкыжым пазарыштбш-влалан пазар ййде вйжалэн каштын, бшкэ кооперативышкыжы тйржымат анчыктыде. Пазарыш кэш корны пйдыргымыкы, член-вланжылэн кок-кым лаштыкым анчыкташ кандэн.

Эчэ кооперативышкы кол укэ, манйт. Тидй ив тарым бшкэ вуйа торгйшылэн (частн. торг.) выжалэн Мануфактурйдеок, колтэок член-вланжы тйрхат! Төвө кыце Харитонов кооперативым вуйлалта, член-вланжы вэрцын цаца!

Палышкы.

ИК ЭДЭМАНЛАН ВЙД ТОН СЫКЫР, ШУКАНЛАН—ПАЙ.

8-шы майын Шактөнважышкы погынымашым бштэвй. Погынымаш пайпам тэнэ, кэлэсөвй: эдем чоттон пайылман манын пуэвй.

Погынымашкы мбн марывлан бшмашкы да сыйнашкышкы веле анчылташ. Ик мары—„привай бшмаш“ манэш, шым эдэманжы—эдем четтон мүлэндым пйтариок пуэвйт кышкы иктйланат ана „привай“ манйт.

Ик эдэманжылэн бнде кыце вара бйлымблэ: имныжыт, бшкэлжа т кэлэш сый? Ик эдэманжы чйдырэкын бйлытат, кид лүлтымышкы тэмдэн шуэвй. Шактөнваж мары-влан нээрлан нымагань пурымат бш бштэп: „нээрлан нээррок, пайанлан пайашок лижы“ манмыла бштэвй.

„Шукын“.

Совет пашам йантара.

Кожла сирьиткы кольцевой поштй агентышкы Макайев Кригори шалга. Сирмаш намалшыжат тидй бшкэок блэш.

Бшкэ вйкы вальмы пашажым тидй вк ак бштй: сирмашвлан корны-кэшылэ дон колта, газет-влан йамда, эдем сирмашым пачэш; тйлэц пасна канцеларим брды вэр гйц уштышаш вэрйшкы брдыжыкы нангөөк. Маркы молы кэрэл годым тидым сотыгечын понар донат кычалот мо. Цилан сталья канькысирым бштэн шынден.

Тидым изиш кычалаш кэлэш: казна оксам такэш бнжы шукты.

М. Корольов.

Төр ак бштэп.

Йуксэр гйц сират: мары-влан туша пайылмашкы төр ак бштэп, красно армейцы сэмьям, нээр-влан, моло пйзбйртгэ „манын сират. „Тыл пйжтэ шкыш ак лэ“ манмыла тама тупынь паша улбй вөкэт. Кулан кэлэш—тидй туралтэн анчалаш йара в кат Сирьитыжыт ик эдем вэл агыл.

П.

ДОПРИЗЫВНИК-ВЛАН ТЫМЭНЬЫТ.

Кызыт 1904 ин шачшы-влан „допризывник“ манмы-влан тымэньыт. Цив кантонкышкы тымэньаш тынгалыныт 21 кычын май тйлыын. Нинй кок пунетышкы тымэньыт: Йоласалышкы да Цив халашкы; шукынжок халашкы бйлыт.

Тиштй „допризывник-влан“ шукы тымэньыт: шым часын нбнйн провэркы лиэш, бндэкп часын вөчэрний провэркы лиэш, Ирок нинй стройэвой заньатым тымэньыт, вара лү часын „политчасым“ колышкыт. Эчэ гимнастика лиэш, вадэш физкультура Горбунцовкы садкышкы лиэш, йароым вэрэмэн библиотекышкы журнал-влан, газет-влан лйдыт, ти допризывной подготовка манмашкы допризывник влан шукым тымэньыт, саквой увэр-вланят колбт.

Тидым тымэнь пйтэрэтат, допризывник-влан тонбштат газет-влан сирьитыш, лйдым пёртышкы кашташ сөрэт Допризывник-влан тэнэ шукым угйц палэн кэрдыт. Тэнэ тэрчастыш назначым-вланят тымэньаш тынгалыт. Тэрчастыш тымэньаш толшашкы-влан толда, ида лүд! Шукы пурым, йажом колкыда, сусун толда!

Митыри.

У ТЫМДЫШЫ-ВЛАН ЛАКТЫНЫТ.

Кырык-мары тьэхныкум бштй тэнэ 24 эдем күресым пйтэрэн: кырык марын 10, алёк-марын 10, пэл мары 2, руп 2. Нинй цилан тымдым пашам мары лашкы бштйшашлык бйлыт.

э.

ЙАЖОН ТЫМЭНЬЫТ.

Усола район йактерла школкышкы кид-паша бштймаш кидырамаш пуца улбй. Кидырамаш-влан погынен-погынен шукы стальян пидмы пашам тымэньыт. Ти кид-паша бштймаш пуцашкы 16 кидырамаш бйлыт. Изин пэрвирэк кныгэ лйдаш, сираш тымэньыныт бйлы. Нинблэнок кэчын у бйлымаш стальян бйлымкы гишан шайышмаш-влан лынйт бйлы.

М. Микранов.

У КОРНЫШ ЛАКТЫТ.

17 майын кым сола мары-влан—кок Цотнай сола да Кутуыан сола, погынымашым бштэвй. Нинй докы хала гйц агроном толбн. Пйтариок удым гишан попэвй Агроном тэнгэ кэлэсйш: ик йаш удаш вёрлыкым формалин дон йарэн шындым вйдэш мшккаш кэлэш, маньы, вара ирэ вйдэш шуалтэш кэлэш, маньы. Шуалтыдежы пйрцы локтылалт кэрдэш, маньы. Шуалтымыкы пйрцым коштымыла.

Тэхэнь пйрцым удымкы, икйаш йажо лиэш, шим вуйан ак ли, маньы.

Погыныш мары-влан тынгэ бштэн-анчаш сөрөвй.

Тйлэц вара агроном нйрэш шудым удым гишан попйш. Мары-влан—кызыток нйрэш шудым удаш ак ли, анга-влан кышкы шон, маньэвй, земльеустройство лимык веле тидым бштэш лиэш, маньэвй. Кыдыжы бшкэ усадбэш удаш сөрөвй.

Погынымаш пйтём анцыц тымдышкы, Черноски йаз-влан анчык вэр гишан (йасли гишан) шайышкы.

Мары-влан циланок—тидйм лйкташ кэлнежы, маньэвй; палшымашкыжым хыла шагалтым гйц утыжым пуаш ак ли, маньэвй.

Д.

Тэнэ ак йары.

Виловат районкышкы икыжак-иктылан палшым хресэнь комитеткышкы эртыш ин Смирнов Хөдөр дон Шейвак Михала пашам видэныт Тиштй шалгымышкы гач 45 пуд кидым, 10 танга оксам шавэн пуэвйт. Тэнэ 22 февральын ревизи лив; нинбй ревизишкыт митэлйт. Нинбй сурйш пуаш кэлэш. Тэнэ казна фондым шавыктыш ак йары.

Палышкы.

Тубэркулез кугижэ кычыкын нэлы пурлыкшы бйлэш.

Тубэркулез намыс агыл, эксык бйлэш.

Тубэркулез ваштарэш 3 кэчы эртэрымаш кишан.

11, 12, 13 ийунын тубэркулез ваштарэш 3 кэчым эртэрэвй. Тубэркулезым вэс стальянжы рупла чакотка, бугорчатка манмы лиэш, палла „он йишнымы“ манмы лиэш.

Тубэркулезым кып көргышкы тарваткышкы пиш пййырка организем бйлэш, бйлышкы бйлэш; тидым шувы пачаш когоэмдышкы охоничкы вашт анчэн веле ужаш лиэш. Ти пиш изи бйлымкы пйтариок нымбцын когон тымэньыт эдем, Роберт Кох, палэн. Тйдындон тидым „Кохын пандэш“ лйдыныт. Микроскоп кыдырдон анчымашкы ти изи организем-влан

арашкы панды гань кужиган кайэш

Ти тубэркулез шарышкы „Кохын панды-влан“ пиш цаткыды, тйрхышкы бйлышкы-влан бйлыт Тубэркулез панды-влан (Кохын панды-влан) эдем кып көргышкы шодешат, лүешат, каваштешат, молы вэрэйт пашэн кэрдыт. Молы гйц утла эдем лашкы тидй шодэш паша: шоды тубэркулезан эдем шувы.

Пыш шукын изи-влан ти цэр дон цэрланат. Изи эдембн кып-кылыжы кэлбй бйлымашым сыйнен ак кэрдыт. Ти „Кохын панды-влан“ пашаш, шарлаш пашат: нэлы паша, шукы-

маш, уштй, худа бйлым вэр, нээр бйлымаш, арака йумаш, худан качмаш

Ти цэр он йишныш эдембн шкы-кымыжы гйц, рунжы гйц моло вэсбйлан пйжэш. Цэрэн эдембн шкы-кымыжы бйлышкы, рунышкышкы моло „Кохын панды-влан“ пиш когон пашэн шындыт.

Изи йазан йтыжы—аважы цэрэн бйлыт кын, ти йазы бйлышкы кып-кылыш лиэш, молы гйц кыштылгын тубэркулезым кыча.

Тубэркулез сандалык вйлышкы и гйц иштй пиш шувы эдембн колбшпичыш намалэш; тэнэ тидй йывырт, изин-ольэн бштэ, когон ак палдыртй. Тынгэ гыныт, тубэркулез гйц бйлаш лиэш: икэраш пйт вштарэшкыжы кырэдалын тубэркулезым сыйнаш лиэш.

Кырэдалмашын тын вэржы „Ту-

бэркулез дыспансер“ бйлэш. Тыштй цэрланаш тынгалышкы-влан шукы стальян тёрлат, ти цэр пйжыкы гйц пэрэгат, итыран бйлаш тымдат, тубэркулез когон шарлышкы вэр-влан анчат, цэрланышкы эдем-влан бшкымышкы йажон йшвшаш тымдат, молы пүлыкэн эдем-влан пэрэгат.

Совет медицина (тёрлымаш) тубэркулез дыспансер-влан, каным тома-влан моло шувы бйлытын.

Тубэркулез кым кэчы укэан-влан ти цэр ваштарэш шагал кёрдымашкы анчыктымаш лиэш.

Тиды мамнан йшва: ида монды—пиш лүдыш цэр ма лаштынаок каштэш, эдем-влан йывыртков пйтйрал—пйтйрал нэлэш, ваштарэшкыжы кырэдалаш кэлэш.

Иктат ида код! Ти йзыран ваштарэш анчыкылаат шагалына К.

КОМСОМОЛ ПАША.

ЙАЖО ПАША.

Йурни кантонин Пайскырык районин Циган солашты 1924 ин комсомол ушэм начыдтын. Ти ушэмшты пйтариок 16 комсомольцы нар бильзэв; шукыжы вара ти ушэм гыц тыманьаш кен колтэв, йардым йрвэв-влэжым ти үгэм гыц поктыл лэктэв; кызыт бнде 6 комсомолэц веле кодын. Тыманьаш кэшы комсомолэц-влэжы каньгеул йкде тэ-кышты толбятат, ти ушэмлян пиш

шукы пурым бштэн кодат. Пөгемаш йкде анцыкыла пшам тымден кодат. Көгэчй арнэан ти комсомол ушэм шукы пшам бштэн.

Микрак сола районин Цуай солэ-эш конференцим бштэн; ти конфэ-рэнцишты кым Циган сола йрвэв: Николайэв, Дьенисов, эчэ тымдышты Иванов кым докладым бштэв. Марыжы, йрвэвжы пиш колэчтэ-вэ, анцыкыжымат толаш шудэв.

Циган.

ХРЭСАНЬ ПАША

Важан йиш сэскэм кыцэ анчымла.

Ушман-влэм тэгэнь вэрэмэн шын-дэш кэлэш. Ала ушманым (кормо-вая свекла) 22 май (Микольны) кытлашты шындымла. Утла ушты рокыш шындыш ак йары, рок йр-мэшыкы вьчалаш кэлэш 2—4 градус ушты гыц ушман азым ак луд.

Вольыкылан пукшым ош морком икта 13—15 май кытлашты шындыш к-лэш. Авимжы тидын уштым 5 градус йактэ тйрха. Ти йиш морко-лан йажон п-сэпэян шоаш 5—6 тйл-зэ кэлэш. Кушкэшыжат кэлгы ша-галым вэрэштэ веле йажон кушкэш. Молэ йиш кыц чыдырак лэктэш.

Ширушманым (брюква) ирй шын-даш кэлэш, шомым ушты гыц ак луд.

Педтэжыныкум кашпавичышты (Шурмынастир вэрэштэ) ти ушма-ным пйтари шөгэш үдэт, вара азым-жым рокыш лэктэйт. Тыштэ сола марывлэ гань ушманлан ййрэнбим ак бштэн. Ййрэн рокым веле кошта. Рокыш лэкмэ годым йур уэз гынь, вэдым кышкэт. И ййрэн ушманым шты йажо лээш. 1925 ин 800 кв. вочык кыц тйжэм пуд нэрыкым уш-маным лэктэйт.

Ош ушманым (турнепс) икта 10 ийунынок үдэш йара. Тиды ййлэ кушкэш, лэвйргы вэрим йарата. Мамнан сандэлыкыштын пишок ак шач,—йур чыдырак. Москва ли-шны ош ушманым калы пйрса (вика) дон шылыым салэн нэлымкыт, вэрэштэ үдэт. Тэгэлэ кангыж гач ин пйр гыцок кок шурым (лэ-к-

тышым) нэлыт. Сэтынашты 1800—3000 пуд йактэ нэлыт. (салы пйрса дон шылыым 25 ийуны кытлан салат).

Ти ушман-влэм үдымы андак йа-жон анчаш кэлэш. Удымыкок сирь-пан йур лээш кынь, рок вьлэвлэжы илан кэз, вара пингидэмэш, кошкэн шынчэш; тыман ушман азым лэ-ктын ак кэрд—йамэш. Тыдндон кого йур паштэк ага торэш кыртны кырапкы дон йдырэн кэш кэлэш.

Анэумыкыла йдыраш ак йары,—нүшму-влэм вэр гыц тэрэвкыла Когон сам лэкмэ вэрэштэ ушман шындым годым нүшму сага икта кытлым шылыкы пйршым шуаш кэлэш. Шылыкы сам лоптат кушкын кэрдэш. Сымлым годым шылыкы анчэн ушман азым вэрим тэрэк палаш лээш.

Уштырак игэчй годым ушман азым ольэн шытэ. Тыман сам дон шыты анцыц кушкын шагалыт. Шылыкы пэл шид лимыкы, самым самлаш кэлэш. Ушман шытэн лэ-кмыкы, шылыкы азымжымат самлаш лээш.

Ушман азым икта кым—нэлы бьл-ыштышым лэкмэжы, пйрэн шытэн лэкмэ вэрэштэжы уты азымым лэктэн кэлэш. Ййрэнэш когорак, пималгы бьлэштэшан-влэм веле ко-даш кэлэш.

Ушман бьлэштэшым кашпаны ак кач кынь, азым-влэм 6—7 вэршок кач рэчтэ мьч кодаш кэлэш. Каш-паны улэ гынь—3—4 вэр. кач. Кок азым лоптэ 8 вэршок кыц кым-дам кэрэк кынамат кодаш ак кэл,—утла шоэ ак йары.

Агроном

ПАР НЫРЫМ ИРБИ ШАГАЛАШ КЭЛЭШ.

Паскырык районшты, Циган-со-ла комсомол йрвэв-влэ когэчй арнэан пөгэнымашым бштэв. Ин комсомол йрвэвй пар нырым ирби шагалымй гишан кэлэсш. Пачэш кыралмына дон киндынэ ак шач, мавэш. Петрогэчй йактэ кимжы дон анэвэ цилэ кошкэн нэты, бьлэ-к-шыжы ак код, шагалаш ак ли. Шы-жымат пач үдымы дон азым йажон важым нэлы ак кэрдт, тэл гач кылма, шомым азым шон веле ко-дэш, манэш.

Парлан анэм ирби шагалаш кэлэш, икышлан шагалым годымок, шага-лым сэмбнь ширэн пишташ кэлэш; тыман ага бьлэшын кы, ак-кошкы. Тымэ бштэн ат шокты гынь, икыш үдымыкы, йылэрэк намозым лэктэн шагалэн-ширэн пишташ кэлэш. Эчэ намозымат ага вьлны арашты шын-цыктыш ак кэл, лэкмэ сэмбнь тэрэк павэн шуэн шагалэн пишташ кэлэш. Намозым бьлэшынжы, пйшынжы ро-кышкы пйрэжы, кошкэн бнжы кэ; тиды азымлан вим(сила) пуа, манэш.

Комсомол йрвэвй-влэн пөгэны-машкы лу эдем нэры Циган сола мары-влэйт колышташ миэнэт бьлэ. Комсомол йрвэвй шайа дошкы нэ-нат пйрэвэ: „мэ донна парым ирби шагалаш ак ли, манэт, вольыкылан кашташ вэр уэз; эчэ пашкуды лоп-ты ин бш тэн блен ана мьшты, манэт; мьлэндэ пайылен пйтэры-мыкы ижы тымэ бштэн лээш“, манэт.

„Тэгэнь пөгэнымашым шырэрэжы бштэн кэлэш, вара нэр пашамат палаш тымгалына“, манэт.

Ньомо.

Клэвэрим үдыда.

Ин сэтына үдым клэвэр (мүшудэ) дон 640 пуд йржам нэлаш лээш.

Йарэн уйээдын Мьс манмы солаш-ты йуркин лымэн руш 1924 ин цэрпэт сэтына гыц 8 пуд клэвэр нүшмум лэктэн.

Ти 8 пуд клэвэр нүшмум пудым 10 тэнгэ дон вьжалэн. Цилэжы 80 тэнгэм вьжалэн лэктэн. Окса донжы йржам нэлыт. Тыман 50 копэ веле пуд йржа бьлэн 80 тэнгэ эшкыжы 160 пудым нэлыт.

Цэрпэт сэтыны үдым клэвэр гыц 160 пуд киндым нэлыт. Ин сэтына клэвэрим үдэн бьлгэчй, 640 пуд киндым нэлаш бьлэн.

Кэрэк кыланат клэвэрим үдэш кэлэш. Клэвэр үдэн шукы хрэ-сэнь-влэ улэш шонйт. Клэвэр үдэш шанышты-влэ, мам ак палэп моло гынь, агроном-влэ гыц йадышты.

Ньомо.

Имны нэлаш палаш лээш.

(Кожваж. р-н).

Мэ хрэсэнь бьлэна гыньят, имны нэлаш шагалынаат, игэчыжым палэн ана кэрд—имныжы тэ шонгы, тэ йрвэвй бьлэш. Имны нэлым годым алтанцыкыш пйрэмй бьжы ли-ма-чын, мары-влэ тэвэ кыцэ шанат: цамалан ин ишомыкы, коважы Рик-ышкы миэн кэлэсшжы; тыштэ пума-гам сирэн пуат, копияжы Рикы-шты кодэш. Кидыштыш пумагажы йаммыкы, андарак Рикыш кэлэсш кэлэш. Йори кышкышжы гыц штра-пым икта 50 к нэлымла.

Тыман имны вьжалды годым сага-зэок картожыжы лээш, алталэн ак кэрд.

Н. Г. А.

Хрэсэнь-влэлан-шыргы паша.

Мары тэн-влэ! Мэ шукэрдшэн шыргы паша торлымашым вьчэнэ. Кызыт мамнан халашкына шыргы паша вьктарышты парты толэн („лесоустроительная партия“ манмы). Ти парты цилэ кантонштына хрэ-сэньлан пумы шыргы-влэм пйчкэ-дэн, тэрлэн пуа.

Тагачы гыц анцыкыла бнде паша нэны вэрэ ак шалгы, бшкэ вэрэчя веле шалга

Ти пашам бштэн тымгалаш вэрэ-машты оксам йамдылаш кэлэш, пу-чат шывшаш ак кэл. Пйтаришавы-пашлык оксам 30% пумэла, вара шыргы-влэ висэш тымгалым анцык 2 арна пэри вэс 30% түлымла, кодшы 40%-ым проектэм бштэн ша-галтымыкы.

Тэн-влэ! Цилэн икыжык-иктым тэрэвэчкы, үждэ, цилэн йишэ-йишэ йылэрэк түлэш падыда—солаэш нэ-шашлык шыргыдам тэр висэн нэлдэ.

Оксадэ ти шыргы висым пашам бштэн ак ли. Сэдындон йылэрэк пйт оксадам погалтыда, ти пашам шывтэок пйтэрэн шуда.

Смирэнски.

Алыкым (сараным) таш-кэш ак йары.

(Йурни кант.)

Пайскырык мон йрэштэ вольыкым пуц пукшэн лэктэнт; пукшам уэз да сола йкде шукы бшкэл-влэ, шар-ык-влэ колэнт.

Шомым голмыкы цилэн вольы-кыштым алыкышкы (саранышкы) лэктэнт. Волык Микольны манмы йактэ алыкым ташкэн.

Шуды салэн нэлымкыт, вольыкым шыжы йактэ, ушты толмашкы, то-кышты кандыцок кытэн кашпыт.

Тымэ бштэмы дон алыкына док-тылалтэш, пингидэмэш, шуды важ-лан вэр уэз лээш, шуды ак кушат шудына эчэ ак ситы лээш. Мэ бш-кэ йажо шудым вьчэнэ, алыкыжым лэктэнына, ташкэна веле.

Тэгэлэ бштэн акйары. Ньомо

Марын сирьшы-влэ, ийулрын

4-шы кэчым идэ монды!

ПИШ КЭРАЛ ПАША.

Мары тэн-влэ, колышты доко, пиш кэрал пашам шайышт пунэм!

Бнде лым шьлэн кэш. Корны-влэвэ урын шындынт. Солан-кыла, нэрышкыла куэшыш лиды-влэ когон урэв.

Корны-влэм шукы солажок пйт ак тэрлэн. Карэм урмашыжым цэрэш, тэрлэш пацышыжым пиш шон уж-мыла: когонок урэш кыньят, нэр повшак коза гыньят, цэрэш пацы-шыжы икта вэрэ, икта мары сола улэ вэл? Вэт культуран манмы кал-лык лоптэ тэгэлэ ураш ирыкым ак пуэп.

Маланнааат, пурй мары тэн-влэ, ти вэрэм урмаш-влэм цэрэш кэлэш. Тидым цилэн—сола дон, общэства дон икышын, иктэр шагалын веле бштэн лээш.

Йамэдэ, пйтари хытэ корны-влэ-жым цилэлан йажо лэжы, манын, пйт тэрлэшаш. Ужамат, мэ тэгун шудымым вьчэнэ.

Худа корны дон вэмй годым шувы

гэнак колынам: „эх, кышты вэл ми-лициюнэрвлэшты шындыт?!“ манйт. Айыртэмынок тэгэ шонгыра-влэ попат. (Мэны цилэ шонгымок ам попэ: нэны лоптэ кыдыжы пиш йажо-влэ улэ—со корным тэрлэн каштыт)

Мэ со шудым дон, нэволя поктыл лэкмэ дон веле өркэнэн-өркэнэн бштэнэ. Корны-влэжы вэт бшлан-вэжы кэрал бьлт. Кашмаштына йшкэок ужына—кыды солажы пиш йажонок иктат шин—повтыл лэктэ-ок корныштым тэрлэтыш вара.

Кашмашты ин канак пиш йажо-нок корны тэрлэш сола-влэм ужы-нам. Нэны кызыт тэрлэн мьштит вэкат. Сола лэмышты—Йану сола дон Аргэ сола. Карэм гач кашмы корныштым (кывэргэ) тэрлэн шынды-нэйт, шылыжыт уэз. Ниным, палэм,—иктат шин, повтыл лэктэлыт. Тэгэ-хэнь пйт, йажо корны тэрлэш сола-влэ пиш чыды бьлт. Тыманок. вэс сола Арынышкы корны дон

кышым: карэмш имныгэ изиш пй-рэн шым вац. Тиды шож үдым вэ-рэмэн бьлэ.

Тэвэ тэхэнь солажы шукы бьлэш. Мэны пиш сарвалэм: бнде цилэ-дан йал вьк шагалаш шэп шон, бшлан кэралым шудыцок мьшты-цаш бьлэжы.

Йамэдэ цилэ корны-влэнам пйт, йа-жонок тэрлэшаш, цилэлан кыдалыш-таш йарал лэжы, цилэн бшкэ сола лэшышты пурй корны лэжы. То-нышна карэм, нэр корны-влэм тэр-лэмышаш ин кэчым эртэрышаш, шыргы корнывлэм тэрлэмышаш вок-кым кэчым эртэрышаш, тымэм, бш-кэок палыман, магань йажошкы лэ-жы, бшкэлэндэок таум кэлэсэдэ.

Шыргы корны-влэм анчалашат, шайышташат намбэ. Тарашныр дачы мьчкы кэт: лэвэра лэксэ-влэ гач кэмэтлэ охырынок йужнамжы пйрэн шыцмыла. Пурй ирйк тон бшэтэт кэ бьлэжы, кэтэ ак ли. Айыртэмынок худа корны-влэ—Кого Пистэрлэ дон Шудэрмар оролым шыргышты, Алман сола шыргышты, Санцал кырыкым куэшыштит худа корны, эчэ Шурлэн Авасир мьчкы пиш худа корны. Казоной шыргы-

влэшты нымалан йардым корны бьлэш.

Икта вэскид эдем—Германь эдем, француз эдем моло тэхэнь корным ужмыкыжы кыцэ вэл лымдэн пу-вэжы? Йажо, тэрлэм корнышты вэ-вэ дон пэл кэчым эртэрышашаш, мэ начкырашкы годым охырын кэчым эртэрэн каштына. Эчэ имныжым худа корнэшэт кыцэ мутьэнэ! Мань-ары-арава хадырым пйдиртэнэ! Кэ-рэк кушкы лэжы, тэрлэдым корны пурй эдем корны агыл, мамнан „йа-лахай пи“ волкын веле тэхэнь худа корны улэ.

Мары тэн-влэ! Мэ шукы вэт та-кэшат кэчы-влэм эртэрэнэ Тэгэ блен ак йары. Алдок, цилэн иктэр ин бшын лин, цилэн шагалын ти корны-влэлан тэрлэн шындынэ?

Кырык тыр корны мьчкы, урмаш-влэш кыцэ гыньят турэны-влэм шындышаш. Урмаш порэш, карэм-штыжы икта 4—5 рэдэ пйтэрым пичым пичышаш, лээш-лээш уам,—үэм молэ шындын мишаш.

Тыман веле нэрына ак пйтэ, ак ур, корнынаат йажо лээш. Пйт кычэн бштэт кынь веле бьлэмыш-нажыт пурэмэш.

Тотыи О. К.

ЛЫДЫШ-ВЛА.

Тымәнъяш кә.

Танәм, Ылаш сөрөт кынь,
 Ылаш пурым үжнөт кынь,
 Кәок тыйны,
 Тымәнъяш!
 Ышәт тыйнын лывыра,
 Кидәт—йаләт таныйла.
 Кәок йыла,
 Тымәнъяш!
 Кәеш ак ли корыда,
 Ылаш акли сотыда.
 Соты укә
 Тымәнъяш.
 Тымәнъяш—пайцкәмыш,
 Сотыгәчәй—тымәнъяш.
 Йидәт—кәчәт
 Со тымән.

„Пишок ак кәл тымәнъяш,
 Изи вуйым пидырташ“

Манйт тәгә
 Кыдыжы.
 „Икты—көктым пәләт кынь,
 Лымым сирән мыштәт кынь,
 Шагам вәлә
 Цәт кычы“...
 Ти понымым колештын
 Пурей кәчым вейчәт кынь—
 Йашток йамат,
 Лачок.
 Танәм-влә, тымәнъяш,
 Анчык кәш пацыда!
 Йал гыц кодаш
 Намысок.

К. Михайлов.

МАШОН.

4-шы ийульын сәльор-влән погынымаш.

Ийульын 4-шы кәчәш „Кыралшы“ газетын сирышты-влән пәйтәриш погынымаш лиәш. Ти погынымашым „Кыралшы“ Редакцияжы Кантком томаш 12 цәшәш пога.

Программаны тәхәнны:

1. „Правда“ газетын сәльор-влән погынымаш мам йштәш дә мамнан кәрәл пәшәвләвә магань йләйт.
2. „Кыралшы“ газ. Редакция пәшәжы дә анчык кәшәш корыжы.
3. „Кыралшы“ корреспондент-влән йштәшәшәш пәшә-влә (кыда, мам сирымлә моло)

Ти погынымашкы мият: Кантком-гыц, Кантисполком гыц, прокуратуры гыц моло.

Кыралшы газетын сирышты-влә! 4-шы ийульын иккәчәш цилән толдә! Шанымаштам икараш погынен шайышт пуда! Куштылыгы корыш анчыкәтәш пуда, йасәй гыц карагаш палшыда! Пәлымаштәм кәләсәйдә, пәлыдымдә йадылдалда!

Толәш идә шәкләнәй. Кәрәк маньары толәш кыньәт, погынымашым йштәшә.

„Кыралшы“ Редакцияжы

Пәләш кәләш.

Кызыт 1926—27 иәш сәльхозналогы пәшәм йәмдыләш тынәләнәйт. Кәрәк кыят хрәсән әдәм налогы гишән у законы пәлыдә ак кәрд. Ти пәшәм сәльсовет-влә пәйт йштәшты, самбыным йнжәшты йштәш.

Усәльхозналогы гишән цилә ВКП(б) йачәйкы-вләшкы брошүры-влә (изн кынгә-влә) колтымәй. Газет-влә гыцәт пәләш нәләш лиәш („Веднота“ 29 майын). Кантонштына кызыт йәмдыләт.

КОТЬЭЛЬНИЧ ХАЛАШТЫШ ПОЖАР

26 майын Котыельничыштыш пожар лин. Хала покшалжы, торгәйым вәржы, цилә ййәлән кән. Цәкынгыт 10 миллион утлааш лин.

Вид нәлмәй гыц.

Рәкә-влә когон тәммышты дон лиш кого цәкынгыт (убиткәм) йштәшәйт. Цик кантоншты кызыт магань пәкынь лин—тидым пәләш нәләш пасна комисси анча.

Йаран мары гишән.

Йаран мары йлымаш кышән Петрова сирән йлыы (№ 7 Кыралшы). Тидын сирымжы лачокәш толәш.

Мынь йндә кәләсәм: мам ма кызыт йштәшә.

Шыжым, сәльсоветкы айырым годым, мыньшыкә йаран марывлә лошәй каштынам. Иә кәнә миәнок шүкы пәшәм йштәшәш пәшәдәш акли изиш кыштыт—тишты пәнды-дон потәшшәй пәшәшлә шыркәдылмок анчыкыла видымыла чүчәш. Кызыт сәльсовет-вләшты, волостной исполкомшты, уйәздышты, гувәрәштыт мары-влә улы. Изин-ольән тәрвәвәш тынәләнәйт. Пәзыртгәмәш, шынәш цәкәтәраш пацышжык укә, вәш миән пәшәш пүшәжәт чыды. Йамын кодашжык ана йам. Соты валгалты, йукунамат йндә мандыркы коләйт, шүкәш агыл, йцкәкәшш кыц ләктын ййәлым поетән шоаш сөрәнә.

Имәшток әчә сәльсовет-вләм ик йылымәдон погыш халык тон айыраш шүдыман йлыы. Ти сәмынь-Вәткә гувәрәштыт халык сәльсовет-влә айрымы йлыы. Тәгә ти пәшәм анчыкыла видәш сөрәнә, әчә волост-вләм айыраш кәләш, пакыжы цилә пәшәм йшкә ййәлымәдон йштәш тынәләнә.

Марын йлышжыкым, ныр пәшәжым дүлтәш пәшәш сөрәт, цәр гыц карагаш пәшәт.

Йндә тәмәннымы гишән кәләсәм. Имәшты Йаран мары ло гыц кымыл әдәм нәрым когорәк училшы-вләшкы тымәнъяш колтәннә. Тәгә Йаран уйәздәш ик 7-ләтәкым начаш сөрәт.

Кызыт вейц марым тышкы пәшәм вктәраш колтәннә. (Платайыш молокәән). Тәлым ик марым партыт пәшәшкы колтәннә; әчә Царлә гыц дә Цик кан. гыц вейчәнә. Петрова сирым ганьок пәшәнә пәйтәриш шкәвләштыт пиш нәлым кә.

Тишты нәл вәкы кыредәләш кәләш: кынгә-влә укә, тымәншәшлывләм йтә-әвәштыт ак колтәш, йшкә йылым йшым ак йнәйләш, руш кынгәпәт (пәлыдымжы) йнәшәнәк кәрд, кыцә тымәншәшлә—тымдымәла изи халык ййәлым-влә дон, тидым ак йнәйләш.

Ти корнәш шүкы шулык, шүкы тымәншәш әдәм, шүкы тырхымаш кәләш.

Молы йасым йыла төрләш лиәш. Руш тон мары вес ййәлым әдәм вләйт йарән шыцшы лоштыт пиш тусараш нәлы.

Тәгәнә шкәләштыт йндә айыртәмынок марын йрвәшвләм тымдәш тынәләнә.

Ваштар:

УВЭР-ВЛА.

Йыләок Ыш Ләк.

Газетнан № 10-жы йыләок ләктын Ыш кәрд. Тиды Редакцияжы пәшә видышты-влә пиш йәрәшдәллитәт тәгә лин. Анчыкыжы йшкә ирәшшә дон ләкәш тынәләш. Ти тыләшн кок номырок ләкәш.

Редакци.

ЙАРДЫМАШ ПОП.

Йурны кантоншты, Пайскырык районшты йлыш Вәдәнски йды-рәмәш минастирышты йой поп Иахонтөв улы Цигән солаш, әчә молы солашкәт миән-миән тиды Совет власть вәрсән комсомол вәштарәш рәвәд каштәш. Цигән солаштыш комсомол ушәмыш йрвәш-влә [поп вәрсым дон йтәшты-әвәшты] вәрсәтәт сирыкәш пәракат. Ти поп йалтым йымы-влә дон мият: малын комсомолыш йрвәш вләдәм, „колтәдә?“ манын вәрсән каштәш. Ик рәды ругым погымыжы годым комсомол йрвәш докы пәрәнәт, йвәжымәт, комсомоль-цыжымәт вәрсән кодәш; вәрә йвәжыт әргәжым вәрсәш тынәләнәт-әргәжыт комсомол гыц ләктын кәш. Әчә тәгәтәк [вәс комсомол йрвәшым вәрсән, хәд дон дүдытәш кодәш гыньәт ти йрвәш погыш шайам коләштыт, пәшәм вәлә пәйт йштәш тынәләнә.

Көгәчә анчыц „страшной арня“, манмы годым ковейшты-влә чыдыт, ти поп цәркыштыт тәгә попән: „кү кызыт ковейштыт гынь, ныны-вләм вара йрхәрә докы сирән колтәш, вара йрхәрә „прохлатайа“ манын. Тәгә маным коләштыт, кыды вәгы-вләжы тынәмов ковейш кыргәжыт. Йрвәш-влә ковейш кыргәжыт-вләм пиш вәштыләшәйт; Ти погыш шайажым кынгәнамат ак мондәш. Ти поп агыл йлгәчәй, комсомол ушәмә кого лиәш йлнәжы. Тидым пә йрәл нәләш кәләжы.

Цигән.

Тыман сола мары-влә йадыт:

1. Тангата лыкмы машинам Зәму-равләнны пуа, йй укә?
2. Малын йндә цилә—санцәл, крәсин, мануфактуры молы шәр-гәштәш?

Рәданци нәләсә.

1. Тангата лыкмы машина Зәму-равләннышты укә, Госсельскла-дыштыт вәлә улы Шәргәкәжым (40 т. гыц кышы) вейчымәшәт пуат, шулдажыжым (6 т. гыц 40 т. йактә) оксала вәлә вейжә-лат.
2. Санцәл, крәсин—кәндән шөгты-дәлитәт шәргәштыт (первыш-жы пәйтән), мануфактуры момык ак ситәт шәргәштыт.

РЕДАКЦИЛӘН.

Эртәш номырышты (№ 9) Иванов Хөдөр мәнным газетым сирыкәш ужын. Тиды пиш йажо пәшә. Ләктын-сирән кәрдшәжылан, изиш оксам мон кәрдшәжылан циләлән сирык-гәш, сирәш лыдаш кәләш.

Мынь газет пәтәри ләкәш тынәлмыжы гытланок нәл вәрә сиры-кәтәшә: Пынгәль - Парнынгәшш, Курилән соләшкы, Исутган сирыш, ик изш йшләнәш иәш.

Хөдөр танәм пәчәш кизән кодыш.

Сәмынов (Ваштар).

ОБ'ЯВЛЕНИЕ.

Квитанция в приеме сельхозна-лога оклада 1926/27 Финчастью будут выдаваться на бланках минув-ших лет, исправленных чернильным штампом [1926—1927 г.] (Основа-ние—Циркуляр—Н. К. Ф. Р.С.Ф.С.Р. от 26 апр. 1926 г за № 599).

Завфинчастью П. Соснов.

Кассир Марков

ГОССЕЛЬСКЛАДЫН ЦИК ХАЛАШТЫШ
КАНТОРЖЫ
 ХРЭСАНЬ-ВЛАЛАН ВЫЖАЛА.

Сола хозанлыккан нэрәл машина-вләм, хәдир-вләм, тыләц пасна оборотный плугы-вләм. Ти хәдир-влә вәскид за-водштыш-влә йләйт.

Акшы, Нар. Ком Внуторг. шүдымәлә шындимы.
 Госсельсклад.

КОЗМОДЕМЬЯНСКАЯ РАЙКОНТОРА
 Чувашского отделения
ГОССЕЛЬСКЛАДОВ НКЗ.

Предлагает крестьянскому населению Сельско-хозяйственные **МАШИНЫ** и **ОРУДИЯ**, в отдельности **ОБОРОТНЫЕ ПЛУГИ**

заграничных заводов по ЦЕНАМ, установленным Нарком. Внуторгом.
 Госсельсклад.